

Mit liv i geologiens verden

En grønlandsgeologs erindringer

Forfatter: Martin Ghisler

Det Grønlandske Selskabs særskrifter 51, København 2023, 263 sider

ISBN 978-87-87925-54-9

ISSN 2794-1647

Vejledende pris ca. 250 kr.

BOGANMELDELSE AF LOTTE MELCHIOR LARSEN, GEUS

En af de personer, der har haft den største indflydelse på udviklingen af faget geologi og dets institutioner i Danmark og Grønland siden 1970'erne, er Martin Ghisler. Når denne har udgivet sine erindringer, er der derfor grund til at gribe ud efter bogen med interesse og forventning. Det skal siges straks: Bogen er glimrende, og man bliver oplyst og underholdt både på det faglige og det personlige plan.

Martin Ghisler blev født i 1940 i Mannheim ved Rhinen, mens de allieredes bomber regnede ned over byen. Spædbørnene blev bragt i sikkerhed i kælderen, mens mødrene måtte forblive oppe i bygningen! Han var søn af en udstationeret schweizisk diplomat, som i 1950 blev flyttet til Danmark. Familien forblev i ni år i landet, og det unge menneske besluttede derefter at forblive i Danmark og studere. Han blev cand. scient. i geologi i 1966; var ansat ved Geologisk Institut på Københavns Universitet 1966–1984, i en periode som institutleder; direktør for Grønlands Geologiske Undersøgelse (GGU) 1984–1995; medlem af direktørtriumviratet, senere administrerende direktør, for de samlede Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS) 1995–2007, og emeritus i GEUS fra 2007. Hvordan gik det til?

Bogens 21 kapitler går hovedsageligt kronologisk frem, adskillige dog med en opdeling i emner. Gode overskrifter gør strukturen klar og overskuelig.

De tre første kapitler omhandler barndom og ungdom i Tyskland, Schweiz og Danmark og giver en forståelse af Ghislers personlige baggrund. Omgivelserne i det krigshærgede Tyskland og i den italienske og katolske Ticino-provins i Schweiz må forekomme temmelig fremmedartede for en dansker. I Danmark blev drengen sat i en dansk skole, hvor han hurtigt lærte sproget. Familieliv og fritidsliv beskrives fint, og der fremstår et billede af en noget gammeldags, patriar-

kalsk familie, hvor man blev opdraget til ordentlighed og ubestikkelighed. Man imponeres over faderens lommepengeprincip: en pæn månedlig sum, men hver måned skulle der aflægges regnskab for de brugte penge, og det beløb, der ikke kunne gøres rede for, blev trukket fra i næste måneds sum! Men familien var også åbensindet og havde et bredt internationalt kontaktnet. I sin fritid var Ghisler en ivrig sportsmand og spejder, der fik sine erfaringer med lejrliv og også med samarbejde og ledelse af de mindre spejdere – begge dele kom ham til nytte senere hen.

Dernæst følger kapitler om ungdomsårene med geologistudiet og arbejde i Grønland. Det er overraskende at erfare, at Ghisler blev geolog nærmest ved et tilfælde, idet han fik tilbud om at komme til Grønland som assistent for en GGU-geolog straks efter studentereksamen. Ved den oplevelse lagde den ældre malmgeolog (Oen Ing Soen) simpelthen skinnerne ud til resten af assistentens liv: Han ville være malmgeolog og lede efter nyttige mineraler i Grønland. Der fortælles levende og med anekdoter om studielivet og feltarbejdet i 1960'erne, inklusive et besøg på Flådebasen Grønnedal, hvor Ghisler kendte chefen og sammen med assistenten, iført snavset felttøj, var til fin middag hos admiralen og admiralinden, uden at der blev fortrukket en mine. Admiralen havde en fortid som pilot ved Lauge Kochs flyfotograferinger i Østgrønland og var ekspeditionsvant. Han sørgede ligeledes for, at de grønlandske søfolk blev indkvarteret sammen med deres geologer. Året efter (1965) blev Ghisler gift med admiralens niece, og bryllupsrejsen bestod af feltarbejde, nu med konen som assistent.

En række kapitler fortæller om livet som universitetslærer 1966–1983. Det var en tid med store forandringer og studenteroprør mod professorvældet. Som schweizer var Ghisler opdraget til demokrati og ønskede medindflydelse på studiernes udformning og universiteternes styring. Det fik han, og han blev endda den første demokratisk valgte bestyrer for Institut for Almen Geologi. Hans ledelsesmåde var i god tid forud for møder at tale med folk og høre deres argumenter og finde frem til kompromisser. Det gav respekt. Forskningen i Grønland med vægt på værdifulde mineraler fortsatte, bl.a. ved Fiskenæsset, hvor Ghisler allerede i 1965 som den første havde opdaget rubinerne. Chromitlagene sammesteds førte til en dansk doktorgrad i 1976. Arbejdet i instituttets "Saltgruppe" 1980–82 med atomaffaldsproblemet vies et kapitel for sig og er både aktuelt og læseværdigt nu, hvor atomkraft igen bliver diskuteret.

Herefter følger et reflekterende og tankevækkende kapitel om nationalitet og identitet, som ofte volder problemer for udlændinge, der opholder sig i Danmark i mange år. Familien er ikke sluppet for problemer, men Ghisler selv lader til at være den glædelige undtagelse, der bekræfter den ret sørgelige erfaring, mange sådanne udlændinge har: De ender med at være hverken 'rigtige danskere' eller 'rigtige finner/englændere/skotter'. Ghisler er faktisk både – og. I fortællingerne gennem bogen om fordelingen mellem arbejdsliv og familieliv tegnes der et smukt og kærligt portræt af hans kone Ulla, der har været familiens sociale omdrejningspunkt.

De resterende kapitler handler om tiden fra 1984 som direktør for GGU og fra 1995 GEUS. GGU var pr lov enevældigt styret, men blev uformelt 'demokratiseret' med statsgeologråd mm, og fagligheden blev prioriteret omkring emner, der kunne øge råstofsekskabernes interesse for Grønland. Et stærkt underholdende kapitel

består af anekdoter om besøg af en række ministre i feltarbejdslejre i Grønland, heriblandt Tom Høyems berømte besøg på den omstridte Hans Ø med et flag og en flaske cognac. Bogens forsidebillede, visende direktøren på alle fire med næsen i fjeldet (en meget almindelig stilling for en feltgeolog) er taget under Jytte Hildens besøg, efter at hun har spurgt om mineralerne i bjergarten. Svaret gaves naturligvis efter en kompetent undersøgelse.

Den gennemgående synsvinkel i kapitlerne om tiden fra 1984 er selvfølgelig en direktørs, og fortællingen handler meget om forholdet til det omgivende samfund i form af andre institutioner, ministerier, Råstofforvaltningen og Grønlands Hjemmestyre. Der var et indviklet politisk spil om indflydelse, og det er yderst spændende og øjenåbnende læsning. Her kom Ghislers udprægede evner som netværksdanner og diplomat (medfødt eller lært hjemmefra) til deres fulde ret. Typisk for ham fik han ved et tilfældigt møde allerede fra 1985 etableret en uformel kontakt til den daværende formand for det grønlandske Hjemmestyre Jonathan Motzfeldt. En omstændighed, der beskrives fint i bogen, er den store betydning af uformelle netværk, der bygges op i form af personlige bekendtskaber, mere eller mindre tilfældige møder, fælles interesser, almindelig sympati, tillid, og ikke mindst evnen til at fornemme, at *nu* griber man telefonen og trækker i trådene. Det står helt klart, at det uformelle netværk spillede en afgørende rolle ved fusionen mellem GGU og DGU til GEUS i 1995. Ligeledes var det i spil ved oprettelsen af Geocenter København i 2002. Den allervanskeligste situation opstod nok i 2000'erne, da sektorforskningsinstitutionerne næsten alle blev indfusioneret i universiteterne. Her var både det formelle og det uformelle netværk på overarbejde for at bevare et selvstændigt GEUS, og det er hårrejsende læsning at indse, hvor tæt det var på ikke at lykkes. GEUS lever stadig, og Ghisler er en af en række emeritusser, der stadig ses på gangene, fordi de har noget meningsfuldt at lave. Ghisler har opbygget og vedligeholder nu en fin samling af grønlandske malmineraler og smykkesten, som er et emne, der har stået hans hjerte nær, siden han fandt de første rubiner i 1965.

Bogen indledes med et forord af Minik Rosing, der som studerende blev undervist af Ghisler, og det rummer en meget rammende karakteristik af ham: Han "var altid imødekommende .... han gjorde absolut ingen anstalter til at være 'en af os', men lagde heller ingen afstand."

Bogens tekst er klar og velskrevet, og illustrationerne er gode og af herligt blandet oprindelse. Desuden er bogen smukt produceret: Teksten er sat med letlæselige sorte typer, og illustrationerne er fint reproduceret. Den kan varmt anbefales og vil være interessant både for dem, der har gennemlevet den samme tidsperiode, for de noget yngre og for dem, der kommer efter.